

Náučný chodník Stromy čebovských lesov

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Veľký Krtíš
Geomorfologické jednotky:	Juhoslovenská kotlina a Krupinská planina
Geologické jednotky:	neogénna panva a sopečné pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Čebovce, rázcestie
Východisko:	Čebovce, severný okraj obce pri hlavnej ceste
Trasa:	Čebovce, severný okraj obce pri hlavnej ceste: okruh severným okolím obce
Dĺžka, prevýšenie:	5 km, prevýšenie 140 m
Čas prechodu:	2,5 h
Počet zastávok:	15
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, dendrologické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa náučného chodníka začína na modrej turistickej značke a v závere je s ňou súbežná.

Rok otvorenia: 2012

Aktuálny stav: Niektoré informačné tabuľky sú zničené (vyžadujú obnovu) alebo úplne chýbajú (2023).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenie Jašterica, Na Parlagu 8/466, 991 25 Čebovce, tel. 0949 813 341; Obec Čebovce, ul. Szedera Fábiána 320/162, 991 25 Čebovce, tel. 047 / 4882 211

Poznámka: Niektoré informačné tabuľky v teréne chýbajú (2023).

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je potenciálne vhodný na botanickú exkurziu zameranú na poznávanie drevín (pozri info vyššie).

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Čebovce. Obec na juhu stredného Slovenska juhozápadne od Veľkého Krtíša pod juhovýchodným úpäťm Krupinskej planiny pri vyústení Čebovského potoka do Ipeľskej kotliny. Prvá zmienka o osade na obchodnej ceste je z roku 1330. Najznámejším rodákom obce je maďarský spisovateľ, benediktínsky mních a kultúrny bádateľ Fabián Ján Szeder. Rímskokatolícky kostol Mena Panny Márie je jednoloďová neskorobaroková stavba z roku 1768. Pri vstupe doň je pamätná tabuľa Fábiána J. Szedera. Nad obcou v lokalite Geruša sa nachádzajú v niekoľkých radoch vinohradnícke pivnice vo vulkanických tufitoch.

Prírodná rezervácia Čebovská lesostep. Chránené územie v južnom okraji Krupinskej planiny na južne a západne orientovanom svahu Stávky (451 m n. m.) severne od Čeboviec vyhlásené v roku 1988 na ochranu teplomilných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev. Rezervácia je súčasťou rozsiahlejšieho rovnomenného územia európskeho významu (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná pamiatka Kosihovský Kamenný vrch. Chránené územie v južnom okraji Krupinskej planiny severne od Kosihoviec vyhlásené v roku 1984 na južne a západne orientovanom zalesnenom svahu Kamenného vrchu, krajinej dominanty budovanej vo vrcholovej časti relatívne odolnými neogénnymi vulkanickými hrubo úlomkovitými až blokovými brekciami s bralnými formami reliéfu a kamenným morom.

Chránený areál Cerinský potok. Chránené územie v západnej časti Juhoslovenskej (Ipeľskej) kotliny západne od Čeboviec vyhlásené pozdĺž dolného toku Višňového potoka v roku 1997 na ochranu početnej populácie vstavačovitých - ohrozeného až kriticky ohrozeného kruštika neskorého (*Epipactis albensis*).

Juhoslovenská kotlina. Úzke nížinné územie na južnom Slovensku pri slovensko-maďarskej štátnej hranici pretiahnuté v rovnobežkovom smere medzi Šahami na západe a Plešivcom na východe dlhé asi 120 km s charakterom brázdy okolo riek Ipeľ, Rimava a Slaná. Na západe sa kratučkým, 1,5 km dlhým úsekom dotýka Podunajskej pahorkatiny, na severe susedí s Krupinskou planinou, Ostrôzkami, Revúckou vrchovinou a Slovenským krasom, na východe Bodvianskou pahorkatinou. Na juhu pri hranici s Maďarskom do nej od juhu presahuje severná časť vulkanického pohoria Cserhát - Cerová vrchovina. Je tektonicko-erózneho pôvodu - vznikla v neogéne mohutným prehybom zemskej kôry.

Budovaná je paleogénnymi a neogénnymi morskými a jazernými sedimentmi, lokálne i vulkanoklastikami, zväčša prekrytými kvartérnymi riečnymi štrkami a pieskami na severe s pokrovom spraší a sprašových hĺn. Prevažne pahorkatinový povrch je rozčlenený riečnou sieťou do plytkých dolín so širokými nivami a riečnymi terasami Iplá, Rimavy, Slanej a ich prítokov a plochými chrbtami medzi nimi. Delí sa na tri vzájomne slabo oddelené kotliny - od západu Ipeľskú, Lučenskú a Rimavskú. Pre svoju nízku nadmorskú výšku (do 400 m n. m.) a otvorenosť k juhu patrí k najteplejším a najsuchším kotlinám na Slovensku. Vyvíera tu mnoho minerálnych a termálnych prameňov, pri ktorých vznikli kúpele (Číž), termálne kúpaliská (Dolná Strehová, Tornaľa) alebo plniarne minerálnych vôd (Tornaľa). Kotlina je zväčša odlesnená, zachované sú zvyšky teplomilných dubín, dubo-hrabín, pozdĺž tokov lužné lesy. Mierne klimatické podmienky s najmenšou veternosťou na Slovensku umožnili intenzívny rozvoj poľnohospodárskej výroby.

Krupinská planina. Geomorfologický celok, najjužnejšia súčasť vulkanickej oblasti Slovenské stredohorie, s veľmi svojráznym charakterom, vyčlenená zhruba medzi Šahami, Krupinou, Pliešovcami, Červeňanmi a Veľkým Krtišom, s vrchovinovým až hornatinovým reliéfom. Ide o postupne deštruujúcu sa vulkanickú tabuľu vnútorne rozčlenenú zlomami na drobné hraste, ktorú budujú horizontálne vrstvy andezitových tufov, tufitov, pieskovcov, konglomerátov a brekcií, ktoré sa ukladali v neogéne v predpolí (dnes už erodovaného) stratovulkánu Javoria, a to najprv vo vodnom (morskom), neskôr v suchozemskom prostredí. Celkovo je jej povrch uklonený k juhu, najväčšiu výšku dosahuje na severe vulkanickými brekciami budovaný Kopaný závoz (775 m n. m.) severne od Senohradu. Južný strmý zlomový až 200 m vysoký okraj planiny nad Ipeľskou kotlinou je intenzívne rozrušovaný eróziou vodných tokov, medzi dolinami ktorých ostávajú vyvýšeniny charakteru tabuľových svedkov (pretiahnuté chrbty s plochým temenom). Potoky povrch tabule spätnou eróziou prerezávajú rôzne hlbokými (aj 200 m) údoliami, lokálne aj tiesňavovitými alebo kaňonovitými, a členia ju na čiastkové planiny. Na miestach s priepustnými vulkanickými či sedimentárnymi horninami sa strmé svahy týchto dolín stýkajú so širokými náhornými plošinami ostrými hranami. Inde, napr. na miestach s pokrývkou spraše, je územie postihnuté intenzívnou výmoloňovou eróziou. Planina patrí povodiu Iplá, má lúčovitú riečnu sieť s odtokom (napr. Krupinice, Litavy, Vrbovka, Plachtinského potoka či Krtíša) do Podunajskej pahorkatiny a Ipeľskej kotliny.

Názvy informačných tabuliek

Na trase náučného chodníka bolo pôvodne 15 informačných tabuliek predstavujúcich jednotlivé druhy stromov, a to v slovenčine a maďarčine. V roku 2023 ich v teréne stálo len niekoľko, napríklad:

1. Javor poľný (*Acer campestre*) / Mézei juhar
2. Hruška planá (*Pyrus pyraeaster*) / ?
3. Jarabina brekyňová (*Sorbus torminalis*) / Barkóca berekenye
4. Čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*) / Madárcseresznye
5. ?
6. Jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) / ?
7. Jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*) / Mezgás eger
8. Brest vâzový (*Ulmus laevis*) / Vénic szil
9. ...

